

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΘ΄

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 24 Φεβρουαρίου 1885
 1 Ἰανουαρίου. Ἐκαστὸ ἔτος καὶ εἶνε ἑτησιαί. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπί τῆς Λεωφ. Πανεπιστημίου 89.

ΔΑΝΙΗΛ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

καὶ ἡ γεωγραφία αὐτοῦ
 (1791)

Συνέχεια· ἴδε προηγούμε. φύλλον.

ΣΤ΄

Ἐάν καθ' ὃν χρόνον ὁ Φιλιππίδης ἔγραφε τὴν γεωγραφίαν του, ὑπῆρχεν ἐν Ἑλλάδι τύπος καὶ ἔφημερίδες, οἷος ὁ τῶν ἐνομουμένων ἐθνῶν, ἔνθα νὰ ἡδύνατο ἐλευθέρως νὰ ἐκθέσῃ τὰ φρονήματά του περὶ τῶν τότε πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος, τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς διοικήσεως τῶν κοινοτήτων, νὰ διαδόσῃ τοὺς στοχασμοὺς του καὶ τὰς δοξασίας του, βεβαίως τὸ γεωγραφικὸν ἔργον του θὰ εἶχεν ἐτέραν οἰκονομίαν ὕλης· ὅ,τι ἐν αὐτῷ φαίνεται σήμερον παρέλκον, θὰ εἶχε θέσιν ἐν ἄλλῃ γένει συγγραφῆς· ἀλλὰ τύπος δὲν ὑπῆρχεν, ὁ δὲ Φιλιππίδης ἔχων πολλὰ ἐν εἴπῃ, κατέθεσεν αὐτὰ σποραδικῶς ἐν τῇ γεωγραφίᾳ του, τὴν ὅποιαν δὲν ἐφιλοπόνθησεν ὡς διδακτικὸν βιβλίον παιδῶν, ἀλλ' ὡς ἀνάγνωσμα μικρῶν καὶ μεγάλων. Καθ' ὅλην τὴν περιγραφὴν τῶν τόπων δὲν παρίσταται ὡς συγγραφεὺς γράφων διὰ τετορευμένης φράσεως διήγησιν καὶ περιγραφὴν ψυχρῶν, ἀλλ' ὡς ἀνὴρ πολλὰ ἰδὼν καὶ πολλὰ γνωσκῶν, συνδιαλεγόμενος ἐν γλώσσῃ φυσικῇ καὶ ἀπερίττῳ τῆς συνήθους ὁμιλίας πρὸς φίλους καὶ γνωρίμους.

Εἰσερχόμενοι ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ εἰς τὴν ἐκθεσιν τῆς γεωγραφίας δὲν προτιθέμεθα οὐδαμῶς ταύτης νὰ φέρωμεν ἐπίκρισιν οὐδ' ἔχει λόγον τοιαύτη ἐργασία σήμερον. Ἡ πάροδος τοσούτου χρόνου, περίπου ἑκατονταετηρίδος, ἀφ' ἧς ὁ ἀνὴρ ἔγραψεν, ἀποκλείει πᾶσαν ἀνασκευὴν. Τὸ ἔργον ἐνέχει λάθη γεωγραφικά, προελθόντα ἐκ τῆς ἀτελείας τῶν τότε γεωγραφικῶν γνώσεων καὶ μελετῶν, τὰ πλεῖστα δὲ, καὶ δὴ τὰ τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας ἀνήκουσιν εἰς τὸν Μελέτιον ὃν εἶχεν ὁδηγόν, δὲν ἦτο δὲ τότε ἡ ἀρχαία γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος καλῶς ἐξηρευνημένη. Ἄλλως, κύριος σκοπὸς τοῦ Φιλιππίδου ἦτο ἡ συγγραφή τῆς νέας γεωγραφίας τῆς νεωτερικῆς, ὡς ἀποκαλεῖ ταύτην. Ἡ νέα Ἑλλάς μόνη, ἡ τάλαινα Ἑλλάς ἴστατο ἀδιαλείπτως πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ ταύτην ἐζήτει νὰ

περιγράψῃ, ποῦ μὲν καταγράφων ὅ,τι αὐτὸς εἶδε, ποῦ δ' ἐρωτῶν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν περὶ Μάνης γραφομένων, ἔνθα σημειοῖ « καθὼς ἤκουσα ἀπὸ ἑνα Μανιάτη ». Ὁμολογεῖ δὲ πολλαχού τὴν ἄγνοιάν του καὶ κατακρίνει τὸν Μελέτιον, διότι ἔγραψε γεωγραφίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, χωρὶς νὰ διαλάβῃ τι περὶ τῆς νέας· «ὁ Μελέτιος» ὁδοῦ πάρεργον περνᾷ ἀπὸ τὴν νεώτερη Ἑλλάδα, καὶ τόσο μόνον, ὅσο ἔχει σχέσι μὲ τὴν παλαιά. «Ἄν περπατοῦμεν ἔτζι, πολλὰ ὀγλιγωρα θὰ προκοψόμεν».

Ἐξ ὅλων τῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως γεωγραφησάντων μόνος ὁ Φιλιππίδης κατενόησε τὴν ἀνάγκην τῆς συγγραφῆς γεωγραφίας μετὰ προηγουμένην γνώσιν τῶν τόπων, καὶ διέγραψεν ἀκριβῶς καὶ τὸν τρόπον δι' οὗ ἡδύνατο νὰ κατασταθῇ γνωστὴ ἡ Ἑλλάς διὰ τῆς συντάξεως ἀκριβοῦς γεωγραφίας αὐτῆς. Δίδει δὲ πρὸς ἐκτέλεσιν τοιοῦτου ἔργου ἀρίστην συμβουλήν ἐν ἀρχῇ τῆς περιγραφῆς τῶν 24 χωρίων τοῦ Βόλου:

« Μέσα εἰς αὐτὰ τὰ κάρπιμα καὶ ἐπικερδῆ »
 « δάση φωλεύουν 24 χωριά, διὰ τὰ ὁποῖα θέλω- »
 « μεν εἰπῆ παρακάτω κομμάτι πλατύτερα, μὲ »
 « τὸ νὰ εἶναι πατρίδα μας, καὶ ἔχομεν ὀλίγη ἰδέα »
 « αὐτῆς, καὶ χρέος νὰ εἰποῦμεν ἐκεῖνο, ὅπου εἰ- »
 « ξεύρομεν διὰ νὰ τὸ μάθουν καὶ ἄλλοι, ὅπου δὲν »
 « τὸ εἰξεύρουν, πρὸς τοῦτοις νὰ δώσωμεν καὶ »
 « παράδειγμα εἰς τοὺς λοιποὺς λογιωτάτους μας. »
 « Ἄν μᾶς μιμηθοῦν καὶ ἄλλοι, καὶ περιγράψῃ »
 « καθένας τὸν τόπον ὅπου ἐγεννήθηκε, ὅχι μαθη- »
 « ματικῶς, μῆτε μὲ ἀκριβεία γεωγραφικῆ, διο- »
 « ρίζωντας δηλαδὴ μήκη καὶ πλάτη, ἐπειδὴ »
 « αὐτὸ ἡ δυστυχία τοῦ ἔθνους μας δὲν τὸ συγ- »
 « χωρεῖ ἀκόμη, ἀμὴ διηγηματικῶς, ἴστο- »
 « ρῶντας καθένας τί χώραις καὶ χωριά ἔχει ὁ »
 « τόπος του, τί διοίκησι, πόσαις ψυχαῖς κάθε »
 « χωριό, τί ἀνθρώπους, τί ἦθη, τί θρησκεία, τί »
 « δένδρα, τί εἰσοδήματα, τί ζῶα, ποιά θάλασ- »
 « σα τὸν γειτονεύει, μὲ ποιά ἄλλη ἐπαρχία συ- »
 « νορεύει... κτλ. ἂν φιλοτιμηθοῦν αὐτὴν τὴν »
 « καλὴ καὶ ἐπαινετὴ φιλοτιμία καὶ τὸ κάμνουν »
 « ὅλοι, νὰ ὅπου ἀποχοῦμεν καὶ ἡμεῖς μιά χω- »
 « ρογραφία τοῦ τόπου μας, πρᾶγμα ἀναγκαῖατα- »
 « το καὶ ὠφελιμώτατο εἰς ὅλους, καὶ ἂν ὅχι μὲ »
 « τὴν ὁση πολυμάθεια καὶ ἀκριβεία· μὰ ποῖο ἔθνος

» ἐστάθηκε στήν ἀρχή, ἢ στήν παλιγγενεσία του σοφό; »

Ἀρίστη συμβουλή μὴ πραγματωθεῖσα εἰ μὴ κατ' ἐλάχιστον, δυστυχῶς μέχρι σήμερον, μετὰ παρέλευσιν δύο γενεῶν Ἑλλήνων.

Τὴν αὐτὴν συμβουλήν ἔγραψε καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς γεωγραφίας τῆς Ἑλλάδος, ἐνθα λέγει «ἀρ-
» χίζω καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὴν περιγραφὴν
» τῆς Εὐρώπης. Μὰ τί τὸ ὄφελος; τὸ νὰ δεῖξω
» πὼς πρέπει νὰ εἰξεύρη τινὰς πρῶτα καὶ καλ-
» λίτερα τὸν τόπο του εἶναι πολλὰ εὐκολο, μὰ
» εἰμπορῶ κιόλα νὰ τὸν περιγράψω καθὼς πρέ-
» πει καὶ ἐπιθυμῶ; πολὺ λείπει διὰ τί ἀπὸ
» λόγου μου ἔξω ἀπὸ τὸν τόπο μου τὴν Μαγνη-
» σία ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδος δὲν εἰξεύρω
» ἔτι ὅπου νὰ τὸ περιγράψω κιόλα διὰ νὰ τὸ
» μάθουν καὶ ἄλλοι». Παραπονεῖται δὲ ὅτι δὲν
» ἔχει γεωγραφικὰ καὶ χωρογραφικὰ βιβλία πρὸς
» βοήθειαν, διὸ γράφει πλείονα περὶ Μαγνησίας
» ὡς γνωρίζων ταύτην καλῶς, καὶ οὐχὶ διότι εἶνε
» πατρίς του. Ἄν τούτο πράξωσιν ὅλοι, τότε θὰ
» γίνῃ πλήρης χωρογραφία τῆς Ἑλλάδος καὶ δὲν
» θὰ ἔχωσιν ἀνάγκην ἀλλογλώσσων βιβλίων.
» « Ἄχ! τί ἐντροπή... εἰς ἡμᾶς, τοὺς ἀπογόνους
» τοῦ Ἐκαταίου, τοῦ Στράβωνος, τοῦ Πτολε-
» μαίου, τοῦ Παυσανίου καὶ ἄλλων τοιούτων, νὰ
» τρέχωμεν εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν Σκυθῶν, τῶν
» Κελτῶν, καὶ τῶν Γόθων νὰ μάθωμεν τίποτες
» διὰ τὴν Ἑλλάδα μας ».

Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅτε ἡ ἰδέα τοῦ ἐθνισμοῦ εἶχε χαλαρωθῆ παρὰ τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἐκλίπει ἡ ἐλπίς ἀναστάσεως Ἑλληνικοῦ κράτους, πάντες σχεδὸν οἱ γεωγραφοῦντες παρεῖδον τὰ ἀληθῆ ὄρια τῆς Ἑλλάδος, ἅτινα ἡ γενικὴ ἱστορία αὐτῆς, ἡ διάδοσις τῆς γλώσσης καὶ ἡ διατήρησις αὐτῆς ὀρίζουσι, μόνος ὁ Φιλιππίδης ἐπεχείρησε νὰ διαγράψῃ αὐτὰ ἀκριβῶς, ἐν γνώσει ὅτι λέγει τι τέως μὴ λεχθέν. « Περιγράφωντας, γράφει, τὴν Ἑλλάδα,
» θέλω τὴν δῶσθαι μιὰ ἔκτασι μεγαλύτερη ἀπ'
» ἐκείνη ὅπου τὴν δίδουν οἱ Εὐρωπαῖοι, καὶ ἀκο-
» λούτως πολὺ μεγαλύτερη, ἀπὸ ἐκείνη ὅπου οἱ
» παλαιοὶ γεωγράφοι τὴν εἶδον ». Πρὶν ἢ ἔλθῃ δὲ εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος προτάσει σύντομον διαγραφὴν τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, τῆς κατόπιν ἐπελθούσης αὐξήσεως διὰ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, μεθ' ὃ ἐπιφέρει

« Ἡ Ἑλλάδα τῶρα διαιρεῖται εἰς Εὐρωπεϊκὴν
» Ἑλλάδα καὶ Ἀσιατικὴν ἢ Εὐρωπεϊκὴ Ἑλλά-
» δα περιέχει ἀρχίζωντας ἀπὸ τὸ νότιον 1) τὴν
» Πελοπόννησον, 2) τὴν καθ' αὐτὸ Ἑλλάδα, 3)
» τὴ Θεσσαλίαν, 4) τὴν καθ' αὐτὸ Ἑλλάδα, 5)
» τὴν Ἰωνίαν, 6) τὴν Μακεδονίαν, 7) τὴν Ἰωνίαν, 8)
» τὴν Κρήτην, 9) τὰ λοιπὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου

» πελάγους, ὅπου ἀνήκουν εἰς τὴν Εὐρώπην, 10)
» τὰ νησιά τοῦ Ἰονίου πελάγους. »

Περὶ τῆς Ἀσιατικῆς Ἑλλάδος δὲν κάμνει μνειάν ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ, ἐνθα μόνον περὶ τῆς Εὐρώπης διαλαμβάνει· ἐπεφυλάχθη βεβαίως νὰ γράψῃ ἐν τῷ ἔργῳ του περὶ Ἀσίας, ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ ἐμελλε ν' ἀποτελέσῃ τὸν Β' τόμον τῆς νεωτερικῆς γεωγραφίας, δὲν ἐξεδόθη. Ἐκ τῆς ἱστορικῆς ὁμως ἀφηγήσεως, ἣν προέταξε, καὶ ἣν παρελείψαμεν νὰ μεταφέρωμεν, ἐξάγεται ὅτι Ἀσιατικὴν Ἑλλάδα θεωρεῖ ὅλην τὴν Χερσόνησον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ τὰς νήσους μικρὰς καὶ μεγάλας, τὰς προσκειμένας εἰς αὐτήν.

Προτάξας τὴν διαγραφὴν τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος εἰσέρχεται εἰς τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης, περὶ οὗ ἐγράψαμεν ἐν ἀρχῇ, εἶτα εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς καταστάσεως αὐτῆς γενικῶς ὑπὸ τοὺς Τούρκους, ἣν οἰκτεῖρει ὡς εἶδομεν, εἶτα εἰς τὴν καταγραφὴν τῶν ἀγαθῶν τῆς Ἑλλάδος, τὴν τῆς εὐφορίας, τῶν προϊόντων, τῶν ζώων, τῶν δένδρων. « Μὰ μὲ ὅλα αὐτὰ οἱ κάτοικοι εἶναι δυ-
» στυχεῖς ἐπειδὴ εἰς εὐζωία συμβάλλει πρῶτα ἡ
» εὐνομία. » Ἐπεθύμει νὰ γράψῃ περὶ τῶν μετα-
» λικῶν ὑδάτων, περὶ τῶν τελουμένων πανηγυρῶν,
» ἀλλ' ἀρκεῖται νὰ σημειώσῃ ὅτι ἔχει ἡ Ἑλλὰς
» καὶ τοικῦτα « διὰ μιὰ τέτοια ὑπόθεσι, εἰς μιὰ
» τέτοια διοίκησι δὲν εἰμπορεῖ νὰ εἴπῃ τινὰς τίπο-
» τες παραπάνω. Βοτάναις ἔχει πολλαῖς καὶ
» πολλὰ εἶδη καὶ μέγιστα εἰς τὰ βουνὰ της...
» βοτανολόγο ὁμως κανέναν καὶ ἀκολούθως εἶναι
» καὶ αὐταῖς ἕνας θησαυρὸς ἄχρηστος διὰ τοὺς
» κατοίκους ».

Εἰς τὴν εἰδικὴν γεωγραφίαν τῶν ἐπαρχιῶν ἀκολουθεῖ τὰς παλαιὰς διαιρέσεις τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἔχει ταύτας ὁ Μελέτιος. Οὕτω τὴν Πελοπόννησον διαιρεῖ εἰς Ἀχαϊάν, Σικυωνίαν, Κορινθίαν, Ἀργολίδα, Λακωνικὴν, Μεσσηνίαν, Ἡλείαν καὶ Ἀρκαδίαν, ἀλλ' ὀλίγα περὶ τούτων γεωγραφεῖ ἐξ ἀγνοίας, περιοριζόμενος εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν κυριωτέρων αὐτῶν ἀρχαίων καὶ σημερινῶν πόλεων καὶ τῆς ἀρχαίας καὶ νέας ἱστορίας, Πλειότερα γράφει περὶ τῆς Μάνης, ἐξ ἐγγχωρίων ἔχων περὶ ταύτης, καὶ περὶ τῶν κατοικῶν εἰδήσεις, ὧν δικαιολογεῖ τὰς πειρατείας ὡς ἀποτέλεσμα τῆς καταστάσεως τοῦ τόπου αὐτῶν καὶ τῆς πτωχείας. Ἐνταῦθα δὲ σημειῖ ὅτι προηγουμένως ἀνεφέραμεν περὶ τῆς προόδου, ἣν ἤθελον ἀποκτήσει οἱ Μανιάται, ἂν ἐπεδίδοντο εἰς τὴν ναυτιλίαν. Τὴν αὐτὴν ἀξίαν τῆς ναυτιλίας ἀναφέρει καὶ εἰς τὰ περὶ τῆς ἀρχαίας Κορίνθου ἱστορούμενα ἵνα παρακινήσῃ νὰ ἐπιδοθῶσιν οἱ νεώτεροι εἰς αὐτήν. « Οἱ Κορίνθιοι μὴ ἐλπίζωντας
» ἀπὸ τῆ γῆ τοὺς ἐγύρισαν τὰ μάτια τους εἰς
» ἄλλο, ἔρριξαν ταῖς ἐλπίδας τὰς εἰς τὴ θάλασσα
» καὶ γίναν ὑπέρπλοτοι, καὶ ἀπολάμβαναν ἐκ
» περιουσίας τὰ καλὰ τῶν καλῶν τόπων ἢ

» Τύρος καὶ αἱ Ἀθήναις τὸ παλαιό, καὶ τώρα
 » ἡ Βενετία καὶ ἡ Ὀλλάνδα εἰς ἓναν τόπο
 » πτωχό, ἔγιναν ὑπέρπλουταις ». Τοιαῦτα δὲ
 » ἀφηγοῦμενος περὶ Κορίνθου ἐπιφέρει « Τώρα μόνο
 » τὸ παλαιὸ ὄνομα μὲ τῆ σεμνότητά του τὴν
 » μένει, καὶ μὲ κάποια χαλάσματα, ὅπου φανε-
 » ρώνουν τὴν παλαιὰ τῆς λαμπρότητα, κατὰ
 » τὰ ἄλλα ὅμως εἶναι μία κακορρίζικη πόλι,
 » κατοικημένη ἀπὸ μερικούς κακορρίζικώτερους
 » ἀκόμι ».

Τὴν κυρίως Ἑλλάδα γεωγραφεῖ κατὰ τὴν
 αὐτὴν μέθοδον. Ἐνταῦθα διὰ μακρῶν διεξέρ-
 χεται τὰ τῆς Ἀττικῆς καὶ τὰ τῶν Ἀθηνῶν,
 καὶ ζητεῖ συγγνώμην παρὰ τοῦ ἀναγνώστου διὰ
 τὴν μακρηγορίαν. Ἄν λέγει, « ἓνας Φραντζέζος
 » φθάνωντας ἐδῶ δὲν τὸν κάρνει καρδιά νὰ
 » περῆ τέτοιους τόπους σιωπῶντας εἰς τὴν
 » παλαιὰ τους κατατάσει... ἐγὼ ἔπρεπε νὰ πε-
 ράσω σιωπῶντας; ».

Αἱ πόλεις καὶ αἱ κῶμαι τῆς Στερεᾶς ὡς
 καὶ τῆς Πελοποννήσου ἀναφέρονται ἐν τῇ γεω-
 γραφίᾳ του ὡς τότε ὀνομάζοντο, Τριπολιτζιά,
 Λεοντάρι, Τυρό (Τίρυνς), Ναῦπλι, Πάτρα, Βο-
 στίτσα (Αἴγιον), Θήβα, Λειβαδεία, Σάλωνα
 (Ἄμφισσα), Ἐπαχτος (Ναύπακτος), Ταλάντι
 (Ἀταλάντη), Ζητούνη (Λαμία).

Καὶ τὴν Θεσσαλίαν διαιρεῖ κατὰ τὰς ἀρχαίας
 διαίρεσεις εἰς Φθιώτιδα, Θεσσαλιώτιδα, Ἐστια-
 ώτιδα, Πελασγιώτιδα καὶ Μαγνησίαν. Τὰς τρεῖς
 πρώτας ἐπαρχίας διέρχεται συντομοῦτατα, ἕνεκα
 τῆς ἀγνοίας τῶν τόπων. Ὡς πρὸς τὰς δύο ὅμως
 ἐπαρχίας Πελασγιώτιδα καὶ Μαγνησίαν ἡ περι-
 γραφὴ του ἀποτελεῖ πλήρη σχεδὸν χωρογραφίαν
 αὐτῶν, ἄξιαν ἀναγνώσεως διὰ τὴν εἰκόνα, ἣν
 παριστᾷ τῆς τότε καταστάσεως αὐτῶν, τῆς ὀ-
 ποιᾶς ἵνα δώσωμεν ἐντελῆ γνῶσιν θὰ ἦτο ἴσως
 ἀνάγκη νὰ παραθέσωμεν αὐτὸ τὸ κείμενον πλη-
 ρές τῆς γεωγραφίας, διότι πᾶσα περίληψις αὐτοῦ
 καὶ πᾶσα ἀνάλυσις ἀδύνατον ν' ἀναπαραστήσῃ
 πιστῶς τὸ φυσικὸν καὶ ἀφελές τῆς διηγήσεως,
 τοὺς χρωματισμοὺς τοῦ ὕφους, τὰς ἀντιθέσεις, τοὺς
 χαρακτηρισμοὺς τῶν τόπων καὶ τῶν ἠθῶν, τὸ
 ἐπιτιμητικὸν πολλαχοῦ ὕφος καὶ συμβουλευτικόν,
 ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν πνοὴν τῆς φιλοπατρίας, ἣτις εἶνε
 διακεχυμένη ὡς ἄρωμα εὐώδες ἐφ' ὅλης τῆς πε-
 ριγραφῆς. Πολλαχοῦ ὁ λόγος του ἔχει τύπον ἐπι-
 κρίσεως καθαρᾶς ὅταν κατακρίνῃ τὴν κακὴν πο-
 λιτικὴν κατάστασιν τῶν κοινοτήτων, τὰς ἐριδας
 τῶν προεστώτων, τὴν φιλοδοξίαν, καὶ τὴν ἀρχο-
 μανίαν, καὶ τὴν φιλαυτίαν, τὴν αἰσχροκέρδειαν,
 τὴν ἀμέλειαν τῶν ἀρχιερίων, τὴν κακοῦθη διοί-
 κησιν τῶν Τούρκων, καὶ τὰ παρόμοια. Ἐν παρα-
 δείγματι δὲ καταχωρίζομεν χωρὶα τινὰ τοῦ τμή-
 ματος τούτου.

Περὶ τῆς ἐξαγωγῆς τῶν προϊόντων τῆς Μα-
 γνησίας λέγει « Πράγμα εὐγαίνει ἀπὸ τὸν τόπο »

» πρῶτο καὶ ἐπικερδέστερο εἶναι τὸ μεταξι, ὅστε-
 » ρα τὸ λάδι καὶ αἱ ἐλιαῖς καὶ τὰ σῦκα ἄρμα-
 » θιασμένα καὶ ξεαμαθήσιατα πρὸς τούτους καὶ
 » διάφορα πωρικά, μάλιστα ἀπὸ τὰ Λεχόνια,
 » εἰς τὰ ὅποια εἶναι τὰ πρῶτα τοὺς εἰσοδήματα.
 » Ἐδῶ τὰ πωρικά φαίνονται πολλὰ πρῶϊμά· μιά
 » χρονιά ἐνθυμοῦμαι ποῦ ἐφάνηκαν τὰ κεράσια
 » εἰς ταῖς 12 τοῦ Μαρτίου. Κοντὰ εἰς τὰ φυσι-
 » κὰ ὅπου εὐγαίνουν ἀπὸ τὸν τόπο, εὐγαίνουν
 » ἀκόμη καὶ πράγματα ἀπὸ τὰ ἐργόχειρά τους·
 » ἀπὸ ὅλα τὰ ἀνατολικά χωρὶα εὐγαίνουν σκου-
 » τιά πολλά, ἀπὸ τὴν Πορταριά ζωνάρια, γαϊτά-
 » νια, μανδύλια, ἱμπρισίμια, καὶ μεσίγια ἐξαιρε-
 » τα ἀργασμένα ».

Φυσικὸς λίαν καὶ ἀφελῆς εἶνε ὁ τρόπος ὃν με-
 ταχειρίζεται τῆς περιγραφῆς τῶν ἠθῶν καὶ τοῦ
 χαρακτῆρος τῶν κατοίκων διάφορων μερῶν. Οὕτω
 περὶ τῶν κατοίκων τῆς Μακρινίτζας λέγει
 « Τρώγον καὶ πίνουν καλοῦτζικα, καὶ εἶναι σχε-
 » δὸν ὅλοι πρόσχαροι, συμποτικοὶ καὶ ἐλευθῆροι
 » ὡσάν ὅπου ἔχουν καὶ τὸν τρόπο ἀγαποῦν
 » πολλὰ νὰ πρωτεύουν εἰς κάθε τι ». Διὰ τοὺς τῆς
 Πορταριάς « οἱ ἄνθρωποι εἶναι γενικῶς εὐθυμοὶ
 » καὶ φιλοπόται, καὶ ζοῦν κομμάτι τρυφηλὰ μὲ
 » τὸ νὰ ἔχουν ἱκανὰ τὰ πρὸς ζωάρικα ἀπὸ ταῖς
 » τέχναις τους ». Διὰ τοὺς τοῦ Ἀγ. Γεωργίου « οἱ
 » ἐγκάτοικοι εἶναι ἄνθρωποι ὑπερήφανοι, στασιῶ-
 » δεις, φιλοτάραχοι, οἱ προεστοὶ φίλαυτοὶ περισσό-
 » τερο παρὰ φιλόκοινοι, δὲν ἐσυμφώνησαν κάμ-
 » μιά φορὰ εἰς τὸ νὰ κιττάξουν τὸ κοινὸ συμ-
 » φέρον, ἀμὴ τραβῶντας ἓνας ἐδῶ, ἄλλος ἐκεῖ,
 » καὶ κατατρέχωντας ἓνας τὸν ἄλλον μέχρι θα-
 » νάτου, τὴν ἐκαταχρέωσαν καὶ τὴν ἔφεραν εἰς
 » κακὴν κατάστασι ». Διὰ τοὺς Μηλιώτας γράφει,
 « ἔχουν τόπο ἀρκετὸ ἐργάσιμο, πεδιάδα καὶ πλα-
 » γινά..... εἶναι μ' ὅλον τοῦτο καταχρεωμένοι,
 » καὶ κοινῶς ὅλος ὁ δῆμος, καὶ ξεχωριστὰ ὁ καθ'
 » ἓνας· ἐκεῖνο ἀπὸ τὴν κακὴν διοίκησιν καὶ διχό-
 » γοιαν καὶ ἀναξιώτητα τῶν προεστώτων, τὸ ἄλλο
 » ἀπὸ τῆ δικῆ του ξεχωριστὰ ὁ καθ' ἓνας· φθό-
 » νος καταδρομαῖς, ἀπειθειαις, ψεύδος, ἐμπαίγ-
 » ματα εἶναι τὰ ἐπικρατοῦντα προτερήματά τους ». Διὰ μακρᾶς δ' ἀποστοφῆς προτρέπει αὐτοὺς εἰς
 ὁμόνοιαν, καὶ ζητεῖ συγγνώμην καὶ ἐνταῦθα ἀπὸ
 τοῦ ἀναγνώστου διὰ τὴν παρέκβασιν, εἰς τὴν ὀ-
 ποιαν ἠναγκάσθη, διότι αἱ Μηλιαῖς ἦσαν πα-
 τρίς του. Παρακινούμενος δὲ ὡς γράφει, ἐκ τῆς
 φιλαληθείας δὲν δύναται ν' ἀποσιωπήσῃ ὅτι οἱ
 Μηλιῶται εἶνε οἱ φιλομαθέστεροι τῶν Μαγνητῶν,
 καίτοι ἀπέκτησαν σχολεῖον βραδύτερον τῶν Μα-
 κρινιτζωτῶν καὶ Ζαγοριανῶν. « Εἰς ταῖς Μηλιαῖς
 » μόλις εἶναι 30 χρόνια, ἀφ' οὗ ἔμαθαν πῶς εἶναι
 » Ἑλληνικὰ στὸν κόσμον ».

Περιγράφει δ' ἐνταῦθα ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ βο-
 ρείου πρὸς τὸ νότιον τῆς Μαγνησίας τὸν Βόλον,
 ὃν αὐτὸς καλεῖ Γόλον, καὶ τοὺς κατοίκους Γολιώ-

τας, τὴν Πορταριά, τὸ Κατωχώριον, τὴν Δράκια, τὸν Ἁγ. Λαυρέντιον, τὸν Ἁγ. Γεώργιον, τὰ Λεχόνια, τῆς Πινακάταις, τὴν Βυζίτσα τὸ Νεχώριον, τὴν Ἀργαλαστήν, ἣτις κατέχει τὸν « εὐφωρότερο τόπο τῆς Χερσονήσου. » τὸν Λαῦκον, Μπρρομίριον Τρίκερα, καὶ λοιπὰ μικρότερα τοῦ δυτικοῦ πλευροῦ τῆς Μαγνησίας, εἶτα ἐπιλαμβάνεται τῆς περιγραφῆς τοῦ ἀνατολικοῦ, προβαίνων ἀπὸ νότον πρὸς βορρᾶν, καὶ περιγράφει τὴν Τζαγκαράδα, Μακρειαράχη, Ζαγορᾶν, Ἀγχιάν, Ἀμπελάκια καὶ τὰ μεταξὺ τούτων μικρότερα χωρία.

Πλείοτερον διατρίβει ἐν τῇ Ζαγορᾷ, περὶ τῶν κατοίκων τῆς ὁποίας γράφει ὅτι ὅλοι ξενητεύονται, καὶ ὅτι εἶνε ἄνθρωποι πρακτικοί. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πλείοτεροι ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Μαγνησίας οἱ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀποδημοῦντες ἦσαν Ζαγοριανοί, συνέβη ὥστε « ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς καθ' αὐτὸ » Μαγνησίας εἰς τὰ ἐξω μέρη, ἐξω ἀπὸ τῆς Λάρισσα » νὰ ὀνομάζωνται Ζαγοραῖοι.

Ἐν τοῖς περὶ Ζαγορᾶς ἀναφέρει καὶ ὅτι « εὐγῆκαν κατὰ καιροὺς ἄξιοι ἄνθρωποι πολλοί » ἐξ αὐτῆς, μνημονεῦει δὲ δύο τοῦ Κωνσταντίνου Μαυρικίου, χρηματῆσαντος ἄρχοντος τοῦ Νικολαΐδοθα Μαυροκορδάτου καὶ τοῦ υἱοῦ του Κωνσταντίνου, πολλὰς ὠφελείας παρασχόντος εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ τοῦ Ἰωάννου Πρίγκου ἐμποροῦ ἐν Ὀλλανδίᾳ, εὐεργέτου τῆς Ζαγορᾶς, προσενηκόντος χρηματικὴν ποσότητα, ὅπως ἐκ τῶν τόκων πληρώνεται ὁ διδάσκαλος τοῦ σχολείου· οὗτος ἔστειλε καὶ ἀξιόλογον βιβλιοθήκην ἐξ Ὀλλανδίας, ἔκτισε δὲ καὶ οἰκοδομήν πρὸς κατοικίαν τοῦ διδασκάλου καὶ τῶν μαθητῶν. Εἰς ταῦτα δ' ἐπιφέρει τὰς ἐξῆς « οἱ καλότυχοι ὅμως » Ζαγοριανοί, ἀντὶς νὰ βάνουν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ » λόγου τους, ὅπου ἔχουν, ἀπὸ μίᾳ αἰσχροκέρ- » δεῖά τους, καὶ μικροπρέπειά τους. . . . κρατοῦν » ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅπου ἄλλος ἀπὸ ἔρωτα τῆς πατρί- » δος ἀφιέρωσε εἰς αὐτήν ». Ἀλλὰ δὲν σταματᾷ ἐν τῇ ἐπικρίσει ταύτῃ· ἐν τῇ ἀγανακτῆσει του ἐπὶ τῇ κακῇ διαχειρήσει τῶν χρημάτων ἐπιφέρει ὅτι ὁ Πρίγκος « τέλος πάντων ἐγύ- » ρισε καὶ μόνος του σχεδὸν ἐξηκοντούτης, μὲ » σκοπὸ νὰ ἡσυχάσῃ ἐκεῖ καὶ νὰ ἀφιέρωσῃ ὅλο » τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὰ πλοῦτη του εἰς τὴν » βελτίωσιν τῶν πατριωτῶν του. Κάποιοι ὅμως » φιλοπάτριδες ἔβαλαν τὰ δυνατὰ τους, καὶ » κοντὰ ὅπου αὐτοὶ δὲν ἔδειξαν κἄμμιά εὐ- » ποιία εἰς τὴν πατρίδα τους, τὴν ὑστέρησαν » καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ καλὸ, φορτόνωντάς τον θε- » λοντα μὴ θέλοντα εἰς τὰ γηρατεῖα του μιά » ἀνεψία τους 17, 18 χρόνων διὰ νὰ βαΐσουν τὰ ἄσπρα του εἰς τὴν φαμίλλια τους ».

Τοιαῦτα ἐπεισόδια, ἄτινα κατὰ διάφορον εἶδος εὐρίσκονται πολλαχοῦ τοῦ βιβλίου σήμερον ἴσως κινῶσι τὸ μειδιάμα τοῦ ἀναγνώστου, βε-

βαίως ὅμως τότε ἤγειρον ἀνεμοζάλην εἰς τοὺς ἐπικρινομένους, κατὰ τῶν ὁποίων ἐρρίπτετο ὁ ὑπαινιγμός. Τοιοῦτον εἶνε καὶ τὸ περὶ Ἀγχιωτῶν γραφόμενον. « Οἱ Ἀγχιῶται (ὡς εἶν' καλὰ ὁ » φιλομαθὴς ἐπισκοπὸς τους) εἶναι ἀμαθεῖς καὶ » κρίμα στὰ προνόμια καὶ προτερήματα, ὅπου ἔχει ὁ τόπος τους ».

Τὴν Ἑπειρον ἐξ ἀγνοίας, ὡς ὁμολογεῖ, διέρχεται συντόμως, ὀλίγον μόνον ἐκτεινόμενος εἰς τὰ περὶ Ἰωαννίνων, ὧν ἐπαινεῖ τὰ σχολεῖα. « Τὰ » Ἰωάννινα εἶναι περίφημα καὶ διὰ τὰ σχολεῖα, » τὰ ὁποῖα τῶρα δὲν ἀκμάζουν καθὼς καὶ προ- » τήτερα, καὶ διὰ τοὺς προκομμένους ἄνδρας » ὅπου κατὰ καιροὺς εὐγαλαν, ἀναμεταξὺ εἰς » τοὺς ὁποίους ὁ Μελέτιος πρέπει νὰ ἔχη τὸν πρώ- » το τόπο. »

Πλείω γεωγραφεῖ περὶ Μακεδονίας, εἰς ἣν προσθέτει καὶ τὴν Ἀλβανίαν. Ἐνταῦθα διὰ μακρῶν διεξέρχεται τὰ τῆς διασήμευ Μοσκοπόλεως ἢ Βοσκοπόλεως, ἧς περιγράφει τὴν γραφικὴν θέσιν, τὸ ὑγιεινὸν κλίμα, τὴν εὐεξίαν τῶν κατοίκων, μετ' ἃ ἐπιφέρει « Αὐτὴ ἡ πόλι προτή- » τερα δὲν ἦταν τίποτε οἱ Βοσκοπολίται ἔχουν » ἐκ παραδόσεως πῶς ἦταν μόνον δεκαεξὶ καλύβια » βοσκῶν ἀπὸ τὸ ὁποῖο καὶ ὀνομάστηκε Βοσκό- » πολι· μετὰ ταῦτα ὅμως αὐξήσῃ καὶ ἔγινε » αὐτὸ ὅπου ἀκούομεν, μάλιστα εἰς τὸν τρέχοντα » αἰῶνα εἰς τέτοιαν ἀκμὴν ἦταν, ὅπου εἶχε 12,000 » σπίτια, 14 βουφέτια τεχνῶν, σχολεῖο καλὸ » ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐπρόκοψαν πολλοὶ καὶ ἐντόπιοι καὶ » ξένοι, τυπογραφία, πλοῦτον πολὺν, καὶ ἐνὶ λόγῳ » ἦταν εἰς τὴν Τουρκίᾳ μιά πόλι στολισμένη » μὲ ὅλα ἐκεῖνα ὅπου στολίζουν μιά πόλι Εὐρω- » πείκη. Μὰ ἡ ἀρχαία διοίκησι τοῦ βασιλείου, » ἡ διχόνοια τῶν κατοίκων ἄρχισαν νὰ τὴν » κλίνουν πρὸς τὸν ἀφανισμό τῆς καὶ ἀπὸ τὰ » 1760 ἕως τὰ 1769 τὴν ἐρήμωσαν τόσο, ὅπου » τῶρα μόλις σώζονται 500 φαμηλιαῖς, ἐκεῖνοι » οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχαν τὸν τρόπο νὰ φύγουν, οἱ » ἄλλοι ἐσκόρπισαν, οἱ πλοῦσοι, ἢ νὰ εἰπῶ καλ- » λίτερα οἱ πραγματευταὶ εἰς ταῖς Φραγκαῖς, » οἱ κατώτεροι καὶ τεχνῖται εἰς διάφορα μέρη τῆς Τουρκίας. . . . ».

Τὴν Θράκην γεωγραφεῖ ἐπίσης συντομώτατα. Περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἁγ. Σοφίας λέγει « ἡ Ἁγία Σοφία εἶναι σταυροθόλι, τὸ και- » νοῦριο ἐφεύρημα καὶ τολμηρὸ ἐστάθηκε ὁ ἀπέ- » ραντος θόλος τῆς καὶ κορυφῆς τῆς, τὰ ὁποῖα » τὰ ἐμιμήθησαν ὕστερα οἱ Ἰταλοὶ καὶ Φραν- » τζέζοι. Εἶναι καὶ ἄλλα τζικαιμὶα μεγάλα καὶ » πολυέξοδα, μὰ δὲν εἶναι παρὰ ἀντίτυπα τῆς » Ἁγίας Σοφίας. Ἐπειδὴ εἰς ἓνα τέτοιο ἔθνος ἢ » ἐπίνοια φοβᾶται νὰ φανερωθῇ, λέγει ὁ Μορβίλ- » λιέρος, καὶ ὅταν ἔχουν μιά ἰδέαν τὴν ξαπλόουν, » τὴν τανοῦν, τὴν δικαιώνουν, τὴν πολλαπλα- » σιάζουν, χωρὶς νὰ τανυσθοῦν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ

» εύρουν μιὰ δεύτερη: τέτοιο εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα
» τοῦ δεσποτισμοῦ, τὸ ὁποῖο εἰς ταῖς τέχνας καὶ
εἰς τὰ πνεύματα ἐπιφέρει.»

(Ἔπεται τὸ τέλος).

ΑΝΤ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

Η ΜΙΚΡΑ ΧΑΝΟΥΜΙΣΣΑ

Ἵδοιοπορικὴ ἀνάμνησις.

[Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε προηγούμε. φύλλον.]

Γ'.

Ἀνῆλθον ἐκ νέου ἐπὶ τοῦ καταστρώματος
μετὰ τινὰς ὥρας ἵνα θαυμάσω τὸν Λευκάταν.
Τὸ περίφημον ἀκρωτήριο εἶνε βράχος λευκὸς
ὡς τὸ ὄνομά του, ὑψηλὸς καὶ ἀπόκρημνος ἀπ'
ἐνός, ἐνῶ ἀπ' ἐτέρου βαθμηδὸν ταπεινούμενος
καὶ εἰς τὸ πέλαγος προβάλλων λούει ἀπὸ αἰῶνων
τὰ τραχέα αὐτοῦ νῶτα διὰ τῶν ἀργυρῶν ἀφρῶν
τῆς θαλάσσης.

Ἄν ἄλλαι βραχώδεις ἀκταὶ καὶ σκόπελοι καὶ
ὑφαλοὶ μείζονα τρόμον ἐμπνέωσιν, ὡς ἐκ τοῦ
ἀριθμοῦ τῶν ναυαγίων, ὧν ἐγένοντο αἴτιοι, ἀλλ'
οὐδεμία ἄλλη ἄκρα ἐλληνικῆς γῆς ἀριθμεῖ τόσα
θύματα ἐκ ναυαγίων τῆς ξηρᾶς, ναυαγίων ὑπερ-
τάτου καὶ ἀποννησθέντος ἔρωτος, ὅσα τὸ ἱερόν
θυσιαστήριον τῆς Σαπφούς.

Ναί, ἡ Σαπφὴ τὸ ἐνεκαίνισεν, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς
αὐτῆς πόσοι ἀτυχεῖς ἔρασται δὲν προσῆλθον
ἐκεῖ ὡς εἰς προσκύνημα καὶ χαιρετίζοντες τὸν
κόσμον καὶ τὴν ζωὴν ἀπὸ τῆς ὑψίστης κορυφῆς,
δὲν ἐρίφθησαν εἰς τὴν ἄβυσσον καταπνίγοντες
τὰς φλόγας τοῦ ἰδίου πάθους ἐν τῷ ὑγρῷ τάφῳ
τῆς περιπαθεστέρας τῶν γυναικῶν!...

Ἐν τῇ θερμῇ καὶ ἡρέμῳ ταύτῃ ὥρᾳ τῆς
θερινῆς μεσημβρίας, ἔρημος καὶ βωδός, ἀπαυ-
γάζων ὅλος ὑπὸ τὰς δαψιλεῖς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου,
ὁ Λευκάτας ὀρθοῦται ἐκεῖ μονόλιθος ὡς γιγάντειον
καὶ αἰώνιον μνημεῖον τοῦ ἀληθοῦς ἔρωτος. Καὶ
μόνον κατὰ τρικυμιώδεις καὶ σκοτεινὰς νύκτας
τοῦ χειμῶνος ὁ ἄνεμος μαστιγῶν τοὺς βράχους θ'
ἀφυπνίζει ἴσως τοὺς στεναγμοὺς τῶν ἀπ' αἰῶνος
τεθαμμένων θυμάτων τῆς Ἀγάπης, καὶ ἡ θάλασσα
σπαράσσουσα τὰ ἴδια στέρνα ἐπὶ τῶν κο-
περῶν βράχων θ' ἀντιλαλῇ τοὺς τελευταίους
φθόγγους τῆς θείας λύρας τῆς Σαπφούς!...

Ἐνῶ ἰστάμενος παρὰ τὸν τροχὸν τοῦ πηδαλίου
προσῆλουν τὰς διόπτρας ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς
ἄκρας ἀναζητῶν εἰς μάτην τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀπο-
μένοντα ἔτι ἴχνη οἰκοδομῆς, τὰ ὑποτιθέμενα ὡς
ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁ ὀθωμανὸς
Βένης ἐγερθεὶς ἐκ τῆς θέσεώς του μ' ἐπλησίασεν
ἵνα μ' ἐρωτήσῃ τί βλέπω μετὰ τόσῃς προσοχῆς
ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ἐρήμου βράχου.

Ὅταν δὲ εἶπον πρὸς αὐτὸν εἰς δύο λόγους τὴν
αἰτίαν, δι' ἣν τὸ ἀκρωτήριο κατέστη διάσημον,

εἰκίνησε τὴν κεφαλὴν οἰκτεῖρων καὶ ἐλεεινολογῶν:

— Αἶ, πᾶει καλά· ἡ Σαπφὴ αὐτή, πῶς
τὴν εἶπες, ἦτον γυναῖκα λιγύμουαλη· πῆγε
κ' ἐγκρεμίσθηκε ἀπὸ 'κεῖ. Ἄπορεῖ δὲ καὶ νὰ
ξεγλύστρησε χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ. Μὰ οἱ ἄλλοι, οἱ
ἄνδρες; χαθῆκαν οἱ ἔμμορφαις γυναῖκες ἀπ' τὸν
κόσμον καὶ πῆγαιναν κ' ἐπεφταν καὶ σπούσαν τὰ
κόκκαλά τους ἀπὸ 'κεῖ ἴπάνω γιὰ χάρι μιανῆς
ἄπιστης; Φτοῦ! καὶ προσθεῖς τουρκικὴν τινα
βλασφημίαν ἐπανῆλθεν ὀργίλως εἰς τὴν θέσιν καὶ
ἐλέησεν ἀνέτους νέον ποτήριον ῥακῆς.

— Ἄμνητή, δὲ μοῦ δίνεις τὸ κιάλι νὰν τὸ ἰδῶ
κ' ἐγὼ 'σὰν ἔλαχε νὰ 'ξαναπεράσω ἀπὸ δ'ὠθενες!..

Τὴν αἴτησιν ταύτην μοὶ ἀπέτεινε προσηνέ-
στατα γέρων, πιθανῶς ἀρχαῖος ναύτης, τηρῶν
εὐδιάκριτα τὰ τρία συστατικὰ παντός Ὑδραίου
πολίτου, πλατεῖαν θαλασσόχρουν βράκκαν, ὀρθὸν
φέσιον καὶ προφορὰν ὑγρὰν καὶ συρτήν. Τῷ
ἔδωκα τὰς διόπτρας ἐρωτῶν ἅμα τί ἦτο ἐκεῖνο, τὸ
ὁποῖον ἐπεθύμει νὰ ἰδῇ.

— Ἄμνητή, νὰ! τὸν κάβο ἐδῶ, τὸ Πήδημα
τῆς Κερᾶς, ποῦ λένε.

Ἐξεπλάγην. Λοιπὸν ἡ παράδοσις καὶ ἐδῶ διε-
τήρησε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου; Δυστυχῶς ὁ
Ὑδραῖος δὲν ἐγνώριζε τίποτε περισσότερον, οὐδὲ
τὸν λόγον, δι' ὃν ἀπεδίδετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ τὸ
ὄνομα τοῦτο.

Καὶ ἡ Ὄθωμανίς;...

Ἀπασχοληθεὶς ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν
ἐλθσμένησα σχεδὸν τὴν μικρὰν Χανουμίσσαν,
ἀλλὰ καὶ ὅταν τὴν ἐνεθυμήθην καὶ ἔστρεψα πρὸς
αὐτὴν τὸ βλέμμα μὲ τὴν ἐλπίδα γ' ἀντικρύσω
πάλιν τὸ φωτεινὸν ζεῦγος τῶν ὀφθαλμῶν τῆς,
συνήντησα φεῦ! ἀντ' αὐτῶν τὴν ἐρυθρὰν θολω-
τὴν σκέπην τοῦ ἀλεξήλιου, ἥτις τὴν ἐκάλυπτεν
εἰς ὀλοκλήρου.

Κατῆλθον πάλιν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἀπεκοι-
μήθην ἐπὶ τινος ἀνακλίντρον, μεθυόμενος σχεδὸν
καθ' ὕπνον ὑπὸ παραδοξοτάτου ὀνείρου, καθ' ὃ
ἐρρόφουν ἐπανελημμένα ποτήρια ῥακῆς πληρού-
μενα οὐχὶ ἐκ τῆς φιάλης τοῦ τουρκαλθανοῦ,
ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν τῆς χαριτωμένης
κόρης του.

Δ'

Τὸ ἀτμόπλοιο ἠγκυροβόλει ἐν τῷ λιμένι τῆς
Ἰθάκης, ἐν ᾧ ἔμελλε καὶ νὰ διανυκτερεύσῃ. Ἡ
ἀπ' αὐτοῦ θεα τοῦ κανονικῶς στρογγύλου λιμένος
ὁμοιάζοντος μᾶλλον δεξαμενὴν κήπου, ἡ ἄποψις
τῆς λευκῆς πόλεως καὶ τῶν χλοερῶν κλιτύων τῶν
βουνῶν πέριξ, ἀποτελοῦσι σύνολον ὁμαλώτατον,
συμμετρικόν, πλήρες ἀρμονίας, ὅπερ καλύπτει
ὡς διὰ πέπλου διαφανοῦς, σκιαυγεία τις καὶ σιω-
πηλὴ ἀκίνησις, συνήθης μετὰ τὴν ὥραν τῆς δύ-
σεως τοῦ ἡλίου. Νομίζετε ὅτι ἡ φύσις, δρῶσα δι'
ὄλων αὐτῆς τῶν δυνάμεων κατὰ τὴν διάρκειαν